MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNDE BİR DIŞ POLİTİKA ARACI OLARAK KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMI

Pınar Eldemir

Özet

Kamu diplomasisi başta Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplini olmak üzere İletişim Çalışmaları ve Siyaset Bilimi gibi sosyal bilimin birçok farklı disiplin ve teorik yaklaşımı tarafından incelenmekte olan ve stratejik iletişim düşüncesini içeren bir kavramdır. Bu kavram devletler ile yabancı halklar arasında kurulan ilişkinin farklı boyutlarına işaret eder. Her ne kadar kamu diplomasisi Uİ disiplinine Soğuk Savaş'ın ortası itibariyle girmiş olsa da, bir devletin başka bir devletler o devletin halkı vasıtasıyla iletişime geçme fikri aslında çok daha eskilere dayanır. Kavramın literatüre girişi dönemin tarihsel ve siyasal koşulları ile ilgilidir ve bu konu çalışmamızda ayrıca tartışılacaktır.

Bu çalışma ise kamu diplomasisi konseptini Uİ disiplini çerçevesinde ve bir dış politika enstrümanı olarak soyut olarak değerlendirmeyi hedeflemiştir. Çalışma temel olarak iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kamu diplomasisi kavramın tanımına, literatüre nasıl ve ne şekilde girdiğine, hangi araçların kamu diplomasisi aracı sayıldığına, kamu diplomasisini propaganda olarak değerlendirmenin yanlışlığına ve kavramın sosyal bilim disiplini ile olan çok boyutlu ilişkisine değinilmiştir. İkinci kısımda ise Uİ teorilerinin kamu diplomasisi kavramına nasıl yaklaşabileceği üzerinde bir tartışma yapılmıştır.

1. Kavramsal ve Tarihsel Arka Plan

Devletler tıpkı insanlar gibi çeşitli amaçlar doğrultusunda birbirleri ile etkileşime geçme ihtiyacı duyarlar ve bu ihtiyaçları son dönemde ortaya çıkmış değildir. Aksine, Vestfalya düzeninin oluşmaya başladığı yıllardan beri birbirlerinden bilgi almak ve birbirlerine bilgi vermek her biri için oldukça önem taşımıştır. Klasik diplomasi tam da bu noktada devreye girmiştir. Yani devletler eşitler arası bir iletişim kurmakta ve bunu da kendi kurumsal yapılarından destek alarak yapmaktadır. Kimi durumlarda elçiler görevlendirilmekte ve devletlerarası üst düzey ziyaretler yapılarak bu süre içerisinde ikili ilişkiler ele alınarak dönemin ihtiyaçları doğrultusunda bir politika izlenmektedir. Özetle, klasik anlamda diplomasi devlet düzeyindeki ilişkileri ile devletlerin ulusal ve siyasal çıkarlarını içeren bir kavram olmuştur.

Bununla birlikte, devletler arası ilişkilerin kurulmasında tek önemli unsur klasik diplomasi değildir. Zira dönüp Weberyan devlet tanımına bakarsak görebileceğimiz şey, meşru şiddet tekelini elinde tutan devletin bu tekeli uygulayacağı bir halk veyahut bir toprak parçası olmaksızın işlevsiz kalabileceği olacaktır. Dolayısıyla, diplomatik ilişkileri incelerken insan faktörünü göz ardı etmek uluslararası siyaseti anlama ve yorumlama konusunda eksik bir analiz yapmaya yol açabilir.

Kamu diplomasisi, uluslararası siyaset literatüründeki devlet-toplum ilişkisini bu anlamda bir bağlama oturtma konusunda işlevsel kavramlardan bir tanesi olmuş olsa da bunun çok daha ötesinde bir anlama sahiptir. Kavram temel olarak devletlerin yabancı halklar ile sahip olduğu sosyal, kültürel, politik ve ekonomik diplomasi araçları ile belirli bir strateji doğrultusunda doğrudan iletişim kurabilmesine verilen addır. Devletler tarih boyunca belirli dönemlerde bu stratejik iletişimi yabancı halklar ile kurmaya çalışmış olsa da, bu ilişki biçiminin Uluslararası İlişkiler (Uİ) literatürüne girmesi Soğuk Savaş'ın ortalarını bulmuştur.

Ancak burada bir parantez açmak gerekmektedir. Zira kavramın disipliner tartışmalara kamu diplomasisi etiketiyle girmesinin Soğuk Savaş ile başlatılması aslında kavramın politik ve ideolojik bir yanının da olduğunu gösterir. Zaten devletlerin toplumları etkileyerek diplomatik ilişkilerini geliştirmeye dair yapmış olduğu pek çok şey varken, tüm bunların iki dünya gücü arasında gerçekleşen ekonomik ve kültürel üstünlük savaşında ortaya çıkması tarihten kopuk bir biçimde değerlendirilemez.

Kamu diplomasisi oldukça politik ve ideolojik bir kavram olmakla beraber, zaman içerisinde teknolojinin ve siyaset yapma biçiminin değişmesi dolayısıyla kavramın politik yapısı yerini devlet merkezli bir diplomasiden çok kamuoyunun diplomasisine geçişini sağlamıştır. Nasıl geleneksel diplomasinin devletlerarası bir ilişki anlamına geldiğini söylüyorsak, kamu diplomasisi de, özellikle 1960'lı yılların sonrasında, devlet-yabancı toplum (ya da öteki halk) aktörleri arasında gerçekleşen bir politika olmuştur. Ne zaman dijital dönüşüm ve çok aktörlü uluslararası sistem tartışmaları başlamış ise, işte o zaman yeni-kamu diplomasisi kavramı literatüre girmiş ve devlet dışı aktörlerin de birbirleri ile kurduğu ilişkinin diplomatik boyutunun öne çıkması sağlanmıştır. Bu ayrımı yapabilmek Uİ teorilerinin kamu diplomasisini açıklarken nasıl

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
farklı pencerelerden baktığını anlamak adına oldukça önemlidir.

Nelerin kamu diplomasisi aracı olarak sayılabileceğini açıklarken ise bunları tek bir kategoriden anlatmaya çalışmak çok da yeterli olmayabilir. Çünkü insana dair olan her şey bir kamu diplomasisi aracı olabilir ve bunun sebebi de toplumsal çeşitlilik ile ilgilidir. Yani nasıl ki dünya üzerinde birden çok kültür ve toplum varsa, bir o kadar da kamu diplomasisi aracı ve toplumlara ulaşma yolu vardır. Ayrıca bu çeşitlilik sadece devletlerin toplumsal yapıları ile de ilgili değildir. Zamana ve mekana bağlı olarak kamu diplomasisi araçları çeşitlenebilir. Örneğin, Gilboa kamu diplomasisi araçlarının kullanımında göz önünde bulundurulması gereken faktörün kurulması arzulanan ilişki biçimi ile yakından ilişkili olduğunu söyler. Gilboa'ya göre, kurulan ilişkinin "kısa, orta ve uzun vadeli" olmasına göre kullanılacak aracın da çeşitlenebildiğini belirtmiştir.[1] Bunun yanı sıra, Nakamura ve Weed yapmış oldukları çalışmada daha geniş bir kamu diplomasisi aracı perspektifi sunmuş ve "insanlarla kurulan birebir etkileşimi, uzman programlarını, kültür ve sanat performanslarını, edebi eserlerini, filmleri ve TV programlarını" bir kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirmektedir.[2]

Buna ek olarak, teknolojinin gelişmesi ile birlikte dijital dönüşüm devletler için gözden kaçırılmaması gereken bir olgudur. Çünkü dijital dönüşüm devletlere toplumlarla birebir iletişim kurma ve etkileşime geçme şansı tanır. Medyanın kullanımı bu şansın değerlendirilmesi açısından önemlidir. Özet olarak, bir devletin kamu diplomasisi politikası oluştururken kullanmayı planladığı araçlar hem hedeflediği toplumun kültürel kodlamasına hem de dönemin siyasal koşullarına bağlıdır. Ayrıca artık kamu diplomasisinin tek yürütücüsünün de ulus-devletler olmayışı bize ne kadar geniş bir araç yelpazesinden bahsedebileceğimizi gösterir.

Kamu diplomasisinin ne olduğuna yönelik tartışmalar yapılırken en çok tartışılan konulardan birisi kavramın propaganda ile aynı kefeye konulup konulamayacağı olmuştur. Bu açıdan bakıldığında, kamu diplomasisinin Soğuk Savaş ile olan ilişkisini açıklamak kavramın neden propagandadan ayrı

[1] Eytan Gilboa, "Searching for a Theory of Public Diplomacy," *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, no. 616 (2008): 73.

[2] Kennon H. Nakamura, Matthew C. Weed, *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues,* (Fas: 2009), https://fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
bir yerde değerlendirilmesi gerektiğini anlamak açısından önemlidir. Çünkü Soğuk Savaş yapısı itibariyle ideolojik bir rekabet ortamını da içerisinde barındırmaktadır ve gerek Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) gerekse Sovyetler Birliği'nin nükleere dayalı Soğuk Savaş stratejilerinin uluslararası açıdan kabul görmesi için onaylanma ihtiyacına sahiptir. Yani silahlandıkları zaman onların politikalarını onaylayacak ve gerek duydukları zaman stratejik ve politik olarak onlara ihtiyaç duydukları her ne ise onu sağlayacak diğer devletlere ihtiyaçları vardır.

Fark edileceği üzere kamu diplomasisinin hedefleri arasında uzun vadeli ilişki kurma fikri de vardır ve dolayısıyla propaganda bu uzun ilişkiyi kurma konusunda yetersiz olmaktadır. Çünkü propaganda tek taraflı bir etkileşim sürecine maruz kalma anlamına gelmektedir. Buna ek olarak da, hedef kitleye verilen mesaj çeşitli tarihsel çarpıtmalar ve ideolojik vurgular içerebilir. Burada kamu diplomasisinin de ideolojik unsurları içerdiğini söylemek mümkündür ancak bu iki kavramın eş anlamlı kullanılabileceği anlamına gelmez. Çünkü kamu diplomasisinde en önemli şey ilişkinin çok taraflı olması ve her iki devletin birbirinden birbirinin kim olduğunu öğrenmesidir. Devletler kamu diplomasisi politikalarını belirlerken, bu politikayı uygulayacakları devletlere kendilerini tanıtmak adına ulusal kimliklerini tanıtmak ve onların bu kimliği bilgisel olarak özümseyerek kendileri ile bir ortak düşünce kanalı açmaya çalışmalarını amaçlar.

Uİ literatüründe propaganda ve kamu diplomasisi konusunda birbirine zıt iki görüş bulunmaktadır. Propagandanın kamu diplomasisi ile bir tutulması gerektiğini düşünenler kavramın aslında hükümetler tarafından yürütülen bir propaganda biçimi olduğunu savunur. Örneğin, Hart'a göre kamu diplomasisi "bir dış politika aracı olarak propagandanın kurumsallaşmış" haline denmektedir.[3] Ancak propagandanın başkalarını etkileme konusundaki en önemli özelliği tek taraflı bir yapıya sahip olmasıdır. Bununla paralel olarak, Cultural Diplomacy Dictionary'de belirtildiği üzere bu kavram "bireylerin ya da bir grup insanın algılarını ve inançlarını etkilemek üzere tek taraflı bir argüman sunarak kullanılan iletişim aracı" anlamına gelmektedir.[4] Yani

[3] Justin Hart, *Empire of Ideas: The Origins of Public Diplomacy and the Transformation of U.S. Foreign Policy* (New York: Oxford University Press, 2013), 3.

[4] Center for Cultural Diplomacy Studies, *Cultural Diplomacy Dictionary* (Berlin: Center for Cultural Diplomacy Studies Publications, 2013, 78.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
görüleceği üzere propagandada kamu diplomasisindeki sürece dahil olan tarafların birbirlerinden beslenmesinden çok, tek tarafın kendi fikir ve düşüncelerini belirli dışlamalarla oluşturmuş olduğu karşı tarafa empoze etmesi üzerinde durulmaktadır.

İki kavram arasındaki karşılıklılık ayrımından öte, üzerinde durulması gereken diğer bir farklılık da varsayımsal bu iletişimi kurarken devletlerin birbirlerine verdikleri, daha doğrusu pazarlamayı amaçladıkları mesajın niteliğine ilişkin ortaya çıkan farklılıktır. Wolf ve Rosen'ın da belirttiği üzere propaganda "gerçek dışı ve asılsız bazı kombinasyonların olgularla karıştırılmasıdır".[5] Yani propaganda olmayanı olmuş gösteren tek taraflı yanıltıcı mesajlar içerir. Ancak kamu diplomasisinin vermiş olduğu mesaj bundan daha farklıdır. Açacak olursak, kamu diplomasisi var olan kültürel kodlamayı satmanın bir yoludur. Yani, kamu diplomasisi politikalarında oluşturulan mesajlar devletlerin sahip oldukları kültürel ve sosyal arka plandaki imgelerin alınıp tarihsel bir zeminde söyleme dökülmesi yoluyla oluşturulmaktadır.

Kamu diplomasisini Uİ literatüründe analiz ederken karşımıza çıkabilecek bir diğer kavramsal tartışma kavramın akademik literatüre girdiği Soğuk Savaş dönemi koşulları ile yakından ilgilidir. Soğuk Savaş'a kadar "savaşmak" iki devletin çıkar çatışması sonucunda varmış oldukları politik gerilimin sert güce dayalı bir biçimde uluslararası sistemde dışavurumu şeklinde tarif edilmiştir. Yani devletler bu periyod öncesinde savaştıkları zaman askeri güçlerini kullanarak birbirlerine askeri stratejileri, ulusal çıkarları ve daha da önemlisi güç kapasiteleri uyarınca saldırmışlardır. Elbette ki, saldırmak savaşma nosyonunun sadece bir parçası olmuştur. Soğuk Savaş ile değişen şey savaş formatında yaşanan devrimsel bir dönüşümdür. Zira, artık ideolojik gerilimler kendi başlarına bir savaş biçimi olabilmekte ve bunun askeri gücün dışında pek çok farklı araçtan bahsedilebilmektedir.

Parantez açacak olursak, burada söylenmeye çalışılan şey ideolojinin devletler arası çatışmalardaki rolünün Soğuk Savaş ile var olduğu değildir. Vurgulanan şey aslında kültürel ve düşünsel farklılıkların artık başlı başına bir savaş sebebi haline gelmesidir. Devletler, askeri güçlerine dayalı olan savaş ve çatışmalarda

[5] Charles Wolf Jr, Brian Rosen, Public Diplomacy: How to Think About and Improve It (Santa Monica: RAND Corporation, 2004), https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/occasional_papers/2004/RAND_OP134.pdf.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
hedeflerine odaklanmak ve daha az maliyetle ulusal çıkarlarına daha çabuk ulaşmak için toplumsal desteğe ihtiyaç duyarlar. Her ne kadar bu ihtiyaç devletlerin siyasal kültüründe devlet-toplum ilişkisinin nasıl tanımlandığına bağlı olarak değişkenlik gösterse de, Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği uluslararası toplumda güven kazanmaya ihtiyaç duymuşlardır ve bunun yolunun da daha çok nükleer silaha sahip olup birbirine saldırmak olmadığının aslında farkındadırlar. Askeri güç sahibi olmak her ne kadar bir devlet için önemli olsa da, siyasal gücün sadece askeri unsurlardan oluşmadığını bilmek ve bunun ayrımının farkında olmak kamu diplomasisinin uluslararası politikadaki rolünü analiz ederken epey önemlice bir role sahiptir.

Gücün tanımının nasıl yapılabileceği Uİ disiplininden önce siyaset felsefesi literatürü tarafından üzerinde oldukça çok durulmuş olsa da, tahmin edileceği üzere tanımın ne olabileceği üzerine tek bir şeyde uzlaşılamamıştır. Zaten uzlaşılmasına da gerek yoktur çünkü bazı kavramlar çok anlamlılıkları ile daha anlaşılabilir bir anlam seti sunar. Bu tip bir çok-anlamlılığın yanı sıra, birden fazla tanım sosyal bilim araştırmalarında hakim paradigma dönüşümlerini anlama konusunda da epeyce işlevselidir. Bütün bu bilgilerin ışığında, gücün unsurlarını tanımlamadan ve ona bir uluslararası politika perspektifi vermeden önce özünde ne anlama geldiğini ve ne biçimde kullanıldığını açıklamak faydalı olacaktır.

Bir kamu diplomasisi programının ya da politikasının başarılı olup olmaması, bu politikaları uygulayan devletin müzakere, ikna ve kendisini küresel düzeyde toplumlar nezdinde nasıl kabul ettiği ile yüksek derecede ilişkilidir. Bu kabul ettiriliş de bizi siyasal güç kavramına getirir. Tarih boyunca devletler silah yoluyla istediklerini yaptırmaya çalışmış olsalar da, bunun her zaman işe yaramadığı açıkça görülmüştür. Kaldı ki bunun en büyük kanıtı yıllarca süren Soğuk Savaş dönemidir. Her ne kadar Uİ literatürü bu periyoda çoğunlukla nükleer savaş vurgusu üzerinden yaklaşmış olsa da, savaşın ideolojik boyutunun etkisi göz ardı edilemez. Çünkü savaşan sadece iki devlet değildir, aksine savaşan iki dünya düzenidir. Kapitalist ve komünist ideolojinin gerilimi uluslararası politikaya yansımış ve hatta bu dönemin bu kadar uzun sürmesinin de en büyük tetikleyicisi olmuştur. Sonuç olarak, siyasal güç kavramı kamu diplomasisi söz konusu olduğunda ikna etme ve kendini başkalarının gözünde onaylatma üzerinden okunduğu takdirde neden bir devletin başka bir devlete giderek bir dans festivali düzenlediği, veyahut bir spor müsabakası organize ettiğini bize açıklar.

Bu kısımda son olarak değinilmesi gereken diğer bir konu kamu diplomasisinin Uİ disiplininin dışındaki diğer disiplinler ve düşünce okulları tarafından dikkate değer bir biçimde incelenmesinin önemli olmasıdır. Örneğin, hedef kitleyi belirler ve yabancı halkın kim olduğunun içi doldurulurken sosyolojik bir perspektiften, verilecek mesajı belirli bir bağlama oturturken dilbilimden ve bu mesaj bir nevi pazarlanır hale getirip satarken de halkla ilişkiler ve pazarlama alanından faydalanılır. Örnek vermek gerekirse, ulus-markalaşması kavramı pazarlama literatürü tarafından kamu diplomasisinde verilen mesajın ne şekilde oluşturulması ve nasıl yaygınlaştırılması gerektiği sonucunda ortaya çıkmış bir kavramdır. Kısacası, tüm bunlar bir bütün olarak ele alındığında anlamlıdır.

2. Uluslararası İlişkiler Teorileri ve Kamu Diplomasisi

Uluslararası politikayı anlamak ve açıklamak siyaset teorisi olmaksızın yapıldığında, yapılan şey basit bir kronoloji anlatısının ötesine geçemez. Teoriler tarihsel, siyasal, kültürel ve toplumsal olguları bir yapı ve bağlam üzerinde anlamaya yarar ve hiçbirinin hedefi birbirini olabildiğince yanlışlamak değildir. Bununla birlikte, pek çok teori bir öncekine bir eleştiri getirerek kendi ontolojik ve epistemolojik arka planını beraberinde getirir, temelini oluşturur ve bunun üzerinden bir analiz yapar.

Bu açıdan değerlendirildiğinde, Uİ literatüründe üç temel teorik yaklaşımdan bahsetmek mümkündür. Her biri belirli bir konjonktürün uzantısı olarak oluşmuş ve dönemin politik dünyasına dair argümanlar geliştirmişlerdir. Çalışmanın bu kısmı birazdan özetlenecek olan üç temel teorik sınıflandırmanın kamu diplomasisi kavramına ne şekilde yaklaşabileceğini yorumlamayı hedefler.

Eğer diplomasiyi bir eylem olarak tarif edersek, bu eylemin aktörü Uİ literatüründe devlettir. Bununla bağlantılı olarak, Uİ teorileri çoğunlukla devlet ve devletin parçası olduğu uluslararası politika konularında siyasal güç kavramı üzerinden hipotezler geliştirmişlerdir. Yani her ne kadar literatürde kamu diplomasisi ve Uİ disiplinini birbirine bağlayan teorik çalışma sayısı çok olmasa da, çalışmamızın bu kısmı geleneksel ya da klasik kamu diplomasisi kavramını Uİ teorilerinin nasıl okuduğunu açıklamaya çalışmıştır.

Realizm fikirsel temellerini Thomas Hobbes ve Niccolo Machiavelli gibi

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
düşünürlerden alan ve dünya siyasetini çoğunlukla güç ve güvenlik odaklı okuyan devlet merkezli bir teoridir. Klasik realizm ve neorealizm gibi farklı alt dalları da içinde barındıran bu teoriye göre devletler uluslararası siyasetteki en önemli aktörleridir ve her zaman kendi çıkarlarını ön planda tutar. Buna göre, ulusal güvenliklerinin sağlam olup olmadığı ve sahip oldukları siyasal güç bir devletin uluslararası sistemdeki yerini belirler.

Üzerinde durulmasının önemli olduğu ikinci bir konu ise realizmin uluslararası siyasetin anarşik bir yapısı olduğuna ilişkin varsayımıdır. Bu perspektif bizi devletlerin böylesine bir karmaşada tüm bu anarşik yapının yaratması muhtemel olası yıkıcılığını önleyebilme becerisinin devlete has bir şeymiş algısına sahip olmamıza sebep olur. Ulusal güvenlik bu anarşik yapıda devletler tarafından sağlanan bir güvencedir. Tam da bu noktada Kegley ve Wittkopf'un ulusal güvenlik tanımına bakmak oldukça faydalı olacaktır. Yazarlar ulusal güvenliğin "bir ülkenin dış müdahale korkusundan psikolojik olarak kurtulması" anlamına geldiğini söyler.[6]

Yani tüm bu çerçeveden bakıldığında, realizm için devletlerin diğer devletleri görme şekli dost-düşman analojisi üzerinden oluşur. Dolayısıyla realist perspektifin kamu diplomasisinin neden bir devlet için önemli olduğunu, kavramın ulusal çıkarların hayata geçirilmesi üzerinden yorumlandığını söyleyebiliriz. Özetle, realist kamu diplomasisi devletlerin birbirleri hakkında bilmedikleri kritik bilgileri edinmeleri ve rakiplerini kendi çıkarları doğrultusunda ikna etmek üzerine kullandıkları bir strateji biçimidir.

Liberalizmin temelinde ise, bireyin ön planda olduğu ve fikirlerin siyaset yapma şekillerini etkilediği fikrini görmemiz mümkündür. Pek tabii ki, bunun çok daha ötesinde derin anlamlara sahip olan liberal düşüncenin uluslararası politikaya yansıma biçimi Kant tarafından ortaya konan "ebedi barış" fikridir. Ayrıca bununla ilintili olarak da Uİ disiplininin içerisinde tartışılan demokratik barış teorisi demokratik devletlerin birbirleriyle savaşmayacağı iddiasını savunur. Bu noktada şunu söylemek mümkündür ki, Kant tarafından idealize edilen ebedi barış, bugünün uluslararası ilişkilerini açıklamada kimi zaman yetersiz kalmış olsa da kamu diplomasisinin devletlerin birbirlerine yönelik algılarını değiştirirken ne işe yaradığını anlamamız açısından oldukça önemli

[6] Charles W. Kegley, Eugene R. Wittkopf, *World Politics: Trend and Transformation* (New York: St. Martin Press, 1995), 371.

bir yeri bulunmaktadır.

Açacak olursak, liberalizm perspektifinden kamu diplomasisi okuması yapmak çok kolaydır. Çünkü kavram zaten kendinden menkul bir biçimde siyasal aktörler arasındaki fikir ve kimliklerin alışverişi yoluyla birbirinin dış politikasını etkileme ve uzun vadeli ilişki kurma düşüncesini en başından beri içerir. Bu düşünceye göre, devletler kamu diplomasisi ile uzun vadeli ittifaklar kurabilir ve realist perspektiften farklı olarak bu ittifakı kendi çıkarlarından çok uluslararası toplumun çıkarı olarak tanımlarlar. Yani, liberal kamu diplomasisi anlayışı devletler arası işbirliğinin önemini vurgular ve bu toplumların da uluslararası politikada oynadığı role dikkat çeker. Ancak bu kolaylık kamu diplomasisinin liberal bir kavram olduğu anlamına gelmez. Kamu diplomasisi herhangi bir Uİ teorisine has bir kavram değildir.

Liberal kamu diplomasisi düşüncesine göre eğer bir devlet başka bir devletle iletişimden öte "etkileşime" geçmek istiyorsa, hem kendisini açık bir biçimde tanıtmalı hem de karşısındaki diğer aktörün kültürel kodlamalarına da hakim olmalıdır. Bu konuda parantez açacak olursak, kamu diplomasisinde hedef alınmış her gruba aynı politikalarla yaklaşmanın istenen sonucu vermeyeceğini söyleyebiliriz. Çünkü kamu diplomasisi bir açıdan da stratejik bir iletişim biçimidir. Dolayısıyla, nasıl insanlar herkesle aynı şekilde konuşmuyorsa; devletler de her topluma aynı biçimde yaklaşamaz.

Son olarak ise, inşacı perspektifin kamu diplomasisine nasıl yaklaştığı konusu Uİ literatüründe oldukça seyrek rastlanan bir tartışmadır. Fakat sayısal bu azlık analizin yeteriz oluşu anlamına gelmez. Aksine bir devletin kendisine dair yarattığı algıyı nasıl yeniden inşa ettiği ve bu süreçte karşısındaki aktörü nasıl etkilediğini inşacı perspektiften görmek mümkündür. Ötekinin, yabancı halkın, diğer olanın inşa edilmesi ve buna yönelik bir kamu diplomasisi politikası oluşturarak sahip olunan algının değiştirilmesi aslında inşacı perspektifin üzerine eğilmiş olduğu konulardır.

3. Sonuç

Korku ile yaptırılan hiçbir şey uzun vadeli ilişki kurma açısından olumlu bir getiriye sahip olmaz. Her ne kadar korku kısa vadede gücün istenilen şeyi yaptırma ya da yaptırmama boyutunu ortaya çıkartırken iyi bir itici güç olsa da, bir devlet uzun vadeli ilişki kurmak ve kamuoyunda kendisine yönelik olumlu bir algı yaratmak istediği bir başka devleti bombalayarak veya korkutarak

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
istediğine ulaşamaz. Kalıcı diplomatik ilişkileri kurmak ikna etmek ile ilgilidir ve toplumsal tarih okuma becerisi gerektirir. Dolayısıyla propaganda ile kamu diplomasisi her ne kadar birbirine benzer iki kavrammış gibi gözükse de, doğaları gereği birbirinden farklıdır. Çünkü propaganda tek taraflı bir ilişkidir ve bir aktörün başka bir aktörü yanlış bilgiye maruz bırakması sonucu o devletteki algısını oluşturur. Ancak kamu diplomasisi bir devletin kültürel ve sosyal kimliğinin başka bir devlete nasıl ve neden satıldığı ile ilişkilidir. Bunu yaparken de, kamu diplomasisini uygulayan taraf da karşısındaki aktörün kim olduğuna dair bilgilenir ve her iki taraf da birbirinden etkilenir. Sonuç olarak uluslararası sistemdeki bir aktörün kendisine dair yerleşik bir algıyı kırması için yapması gereken şey hedef kitlesinin başına silah dayamak değil, onun kültürel yapısını anlayarak buna yönelik stratejik hamleler oluşturması ve dahası kendisinin de zararsız olduğuna karşısındakini ikna etmesi gerekir.

Çalışma bu bağlamda bir devletin başka bir devletle kurmuş olduğu ilişkinin toplumsal boyutunun Uİ literatüründeki kamu diplomasisi kavramına sıkıştırılması iddiasını reddeder. Bir adım daha ileri gidersek, bu çalışma geleneksel kamu diplomasisi literatürünün de aslında bir kamu diplomasisi aracı olduğunu savunur. Bunun anlamı da şudur: bir aktör başka bir aktörün üçüncü bir aktörle uzun vadeli bir ilişki kurmasını istemediği zaman, bunu direkt olarak ifade etmek yerine ikinci aktörün üçüncüsü üzerinde propaganda uyguladığını öne sürebilir. Böylelikle kendi yaptığının da propagandadan farklı olduğunu iddia etme alanına sahip olur. Böylece kamu diplomasisi literatürüne sahip olarak uluslararası sistemde bir öteki oluşturur.

Bununla birlikte, kamu diplomasisi literatürünü önemsizleştirmek devletlerin uluslararası politikaya yaklaşımlarını anlamaya çalışırken önümüzün kesilmesine yol açabilir. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere, özellikle Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte, devletler artık iç ve dış politikalarını meşru kılmak adına sadece ittifaklar oluşturamazlar. Kamuoyu olgusu bir devletin dış politikasında ciddi anlamda yükseliştedir ve kamu diplomasisi araçlarının da akıllıca kullanılması bu açıdan çok önemlidir. Örneğin, demokratik olmayan bir ülkede verilen demokrasi paneli istenilen sonucu vermeyebilir. Toparlayacak olursak, kamu diplomasisi literatürünü devlet bağlamından kopartıp daha çoğulcu bir biçimde yorumlamak her ne kadar bir ideal gibi gözükse de, bireyselliğin yükselişte olduğu bir çağda çok da imkansız sayılmaz.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tartışmanın teorik boyutuna gelindiği zaman belirtilmesi gereken ilk şey Uİ teorilerinin kamu diplomasisine tek bir biçimde bakamayacağıdır. Çalışma buradan hareketle kamu diplomasisinin hiçbir teoriye has veya özgün olmadığını, kavramın yalnızca bu teorilerle yorumlanabileceğini savunur. Yani bazı devletlerin kamu diplomasisini kısa vadeli bir dış politika aracı olarak ulusal çıkar ile paralel biçimde kullanması, kavramı realizme özgü bir kavram yapmaz. Realizm, liberalizm ve inşacılık kamu diplomasisini yorumlarken nasıl bir analiz yapılabileceğine dair düşünsel bir zemin verir. Kavramı teorik bir tutuculuk ile okumaya çalışmak, uluslararası politikayı anlamlandırmaya çalışırken camsız gözlük takmaya benzer ve bunun süreklileşmesi de kör bir analizin yapılmasına sebep olur.

Summary

Public diplomacy is a concept, including the idea of strategic communication, firstly and mostly used within the scope of IR discipline and then approached through many other schools of thoughts like Communication Studies and Political Science as well. It points out the different dimensions of the relationship between states and foreign publics. Even though the notion of public diplomacy has started to be discussed in the IR literature by the midst of the Cold War, in fact, the idea of the communication between two states through publics is not a new phenomenon and it can be related to the historical and political conditions of the Cold War period which is discussed here.

This study aims to evaluate the concept of public diplomacy within the literature of IR as a foreign policy tool intangibly. It consists of two main subsections. In the first part, there is a discussion about the meaning of public diplomacy, how this concept has started to be discussed, which tools can be viewed as public diplomacy tool, how wrong saying that public diplomacy is a way of propaganda, and lastly, how different disciplines in social science approach to public diplomacy. In the second part, there is a theoretical discussion regarding how IR theories might approach the concept of public diplomacy.

Kaynakça

Center for Cultural Diplomacy Studies. "Propaganda." *Cultural Diplomacy Dictionary,* (2013), 1-97.

Gilboa, Eytan. "Searching for a Theory of Public Diplomacy." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, no. 616 (2008): 55-77.

Harti Justin. *Empire of Ideas: The Origins of Public Diplomacy and the Transformation of U.S. Foreign Policy.* New York: Oxford University Press, 2013.

Kegley, Charles W. ve Wittkopf, Eugene R. *World Politics: Trend and Transformation.* New York: St. Martin Press, 1995.

Nakamura, Kennon ve Weed, Matthew C. *U.S. Public Diplomacy: Background and Current Issues.* Fas: 2009. https://fas.org/sgp/crs/row/R40989.pdf

Wolf Jr, Charles ve Rosen, Brian, *Public Diplomacy: How to Think About and Improve It.* Santa Monica: RAND Corporation, 2004. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/occasional_papers/2004/RAND_OP134.pdf

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE MARMARA ÜNİVERSİTESİ